

בית המדרש, חדר ראשון
מאת אהרון יללינעק

מדרש פטירת משה רבינו ע"ה:

וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים א"ר שמואל בר נחמני כיון שבא משה לברך את ישראל בזאת הברכה זאת החור' שכתוב בה וזאת הברכה אשר ברך משה איש האלהים איש האלהים זרה משה. איש האלהים זה הקב"ה שכתוב בו ה' איש מלחמה וכל כך למה לקיים מה שנא' והחוט המשולש לא במהרה ינתק. א"ר תנחומא איש האלהים אם איש למה אלהים אלא כשברח לפני פרעה נקרא איש כשעלה לרקיע נקרא אלקים ומה מאד זכה משה שהקב"ה נחעסק בו. בשעה שירד למצרים והגיע גאולתן של ישראל והיו כולם עוסקים בכסף וזהב ומשה היה טרוד ומסבב את העיר שלשה ימים וג' לילות למצוא ארונו של יוסף לפי שלא היו יכולין לצאת ממצרים אלא אם יעלו עמהם עצמות יוסף שנא' וישבע יוסף את בני ישראל וכו' וכשהיה משה סבקש ארונו של יוסף היכן הוא פגעה בו סרח ברו' אשר עיף ויגע אמרה לו במרה אתה טרוד כל כך אמר לה על ארונו של יוסף אני טרוד אמרה לו בוא עמי לנילוס ואראך היכן הוא הלך עמה אמרה לו במקום הזה הוא ארונו ועשו אותו מעופרת וחתמו אותו מ"ד רבעוי שכך אמרו החרטומים אל פרעה וידעו המצריים שאין ישראל יכולין לצאת ממצרים עד שיעלו ארונו של יוסף לפי שהם יודעים חומר השבועה שהשביע אותם ולכך גזרו כנגד מכשפות שלהם ועשו לו ארון של עופרת במיני כשפים וזה הוא מקומו. מיד פתח משה פיו ואמר יוסף יוסף אתה יודע שהגיע זמן גאולתם של ישראל ואחיה השבעה אותם שלא יעלו ממצרים עד שיעלו עצמותיך ועתה הן כבוד לאלהי ישראל ואל האחר גאולתם מכשפות יש לך בקש

והתפלל לאהיך ועלה במהרה מהתהום מיד התחיל ארנונו של יוסף להתנענע ועולה מההומות עד שצף על פני המים נטלו משה על כתפיו והלך בו וישראל נטלו כל כסף וזהב וכגדים ושמלות של מצרים ומשה לא חשש על זה אלא אדרבה היתה לו שמחה גדולה. אמר לו הקב"ה למשה משה חייך לא דבר קטון עשית בשביל שלא חששת על כסף וזהב וכו' גם אני בשעת סילוקך אני הוא המטעסק במטחך ולא שום אדם בעולם:

וכשהגיע יומו של מר"ע ליפטר מן העולם א"ל הקב"ה הן קרבו ימך למות אמר לפניו רבש"ע אחר כל היגיעה שיגעתי חאמר לי שאמות לא אמות כי אחיה וכו' א"ל הקב"ה רב לך עד פה חבוא ולא תוסיף. קרא את יהושע ואצונו. אמר לפניו רבש"ע מפני מה אני מת אם בשביל כבודו של יהושע וכנס יהושע לשררה ואני אצא א"ל הקב"ה ותעשה ר"ו כמו שהיה עושה לך אמר לו הן מיד השכים משה אחר ויהושע וא"ל רבי ויהושע נתיירא מאד וא"ל ולי אתה קורא רבי א"ל מרע"ה ליהושע רוצה אתה שאחיה ולא אמות א"ל הן א"ל ולא טוב לך שלא אמות באופן שאם יקשה בעיניך שום דבר אני מלמדך אבל קבל עליך שאחיה ואעשה לך כמו שהיית עושה לי א"ל יהושע למרע"ה כל מה שהגזיר עלי אני מקבל בשביל שאראה פניך והתחיל מרע"ה לעשות ליהושע כל הכבוד שהיה עושה לו יהושע. כיון שנכנסו לאהל מועד וירד עמוד הענן שנא' וירא ה' באוהל בעמוד הענן והפסיק בין משה ליהושע יהושע מכפנים ומרע"ה מבחוץ כיון שראה כך אמר מאה מיתות ולא קנאה אחת. התחיל משה לחבוע אותה בפיו. אמר לפניו רבש"ע מרה חטא בידי כרי שאמרת א"ל הקב"ה הן מכוסו של אדם הראשון שכחוב בו הן האדם היה כאחד ממנו וכו' לפיכך אתה מת. א"ל רבש"ע לשוא דשו רגלי בערפל ולשוא רצתי לפני בניך כסוס א"ל כבר קנסתי מיתה על אדם. א"ל רבש"ע א"ה מצוה קלה צוית אותי ועבר עליה ואני לא עברתי. א"ל הרי אברהם קדש שמי בעולם ומת. א"ל יצא ממנו ישמעאל וכו'. א"ל הרי יצחק בנו שפשט צוארו ע"ג המזבח א"ל יצא ממנו עשו וכו' א"ל הרי יעקב שיצאו ממנו י"ב שבטי' ולא הכעיסוני א"ל לא עלה לרקיע ולא דשו רגליו בערפל ולא דברת עמו פנים בפנים ולא קבל התורה מדרך א"ל הב"ה רב לך אל תוסף דבר אלי עוד כדבר הזה: אמר לפניו רבש"ע שמא יאמרו ישראל ואלולי מצא כמשה דברים רעים לא היה מסלקך

מן העולם א"ל כבר כתבתי בתורתו ולא קם נביא עוד בישראל
 כמשה א"ל שמא יאמרו בקטנותי עשיתי רצונך ובקטנותי לא עשיתי
 רצונך א"ל כבר כתבתי על אשר לא קדשתם אותי. א"ל רב"שע
 אכנס לא"י ואחיה שם שתי שנים או שלש ואמות א"ל גזירה היא
 מלפני שלא חכנס לשם א"ל אם לא אכנס בחיי אכנס במותי. א"ל
 רב"שע כל הכעס הזה עלי למה אמר לו על אשר לא קדשתם אותי.
 א"ל מר"עה כתיב הן כל אלה יפעל אל וכו' ואחה מתנהג עם בריותך
 במדת רחמים פא' וכ' וגי' ולי' עון א' ואין אתה מכפר לי אמר לו
 הקב"ה משה ששה עונות בידך ולא גליתי לך שום א' מהם. בחלה
 אמרת לי שלח נא ביד תשלח. שנייה ומאו באתי אל פרעה לדבר
 בשמך הרע לעם הזה. שלישי לא ה' שלחני. רביעית ואם בריאה
 יכרא ה'. חמישית שמעו נא המורים. ששית והנה קמחם תחרה
 אבותיכם חרבות אנשים חטאים וכי אכרהם יצחק ויעקב חטאים היו
 שאמרת לבניהם קך. אמר לפניו רב"שע ממך למדתי שאמרת את
 מחחוח החטאים האלה בנפשותם. א"ל אני לא זכרתי אבותם. א"ל
 רב"שע כמה פעמים חטאו ישראל לפניך והתחננתי והתפללתי עליהם
 לפניך ומחלת להם ולי לא תמחול א"ל אין דומה גורם צבור לגורם
 יחיד ועוד עד היום היתה השעה מסורה בידך. מיד התחיל עוד
 לדבר תפלות וחחנונים ועליו אמר שלמה בתחנונים ידבר רש. משלו
 משל למה הדבר דומה לחכם שהיה מלמד לבניו של מלך והיו
 כל בני פלטרין של מלך יראים מפניו ולא בני פלטרין בלבד אלא
 גם כל העולם היו יראים ממנו והיו עושים כל רצונו על שהיה מלמד
 לבניו של מלך לאחר זמן מועט מה בנו של מלך כיון שמה אכר
 רבו כל הטובות שהיו לו מבני פלטרין החחיל להחזיר על הפחחים
 באותן הימים שהיה בנו של מלך חי היה הכל ברשותו של חכם כיון
 שמה אכר הכל. כך מר"עה כל זמן שהיה חי היה הכל ברשותו
 עליונים וחחחונים שנא' עלית למרום שכית שכי לקחת מתנות באדם
 בקע הים בידו הוציא מים מן הסלע הוריד המן ולא עוד אא שהיה
 אומר קומה ה' שוכה ה' ועוד אם אין פניך הולכים אל תעלנו
 מורה. זהו המשל כל זמן שהיה משה קיים היה הכל ברשותו כיון
 שהגיע זמנו ליפטר היה מחזר למי שיבקש עליו רחמים היו בתחנונים
 ידבר רש. וכתיב לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים. עת היתה
 למשה לירד למצרים וליטול גאולה ולגאול את ישראל שנא' גם
 דראיש משה גדול מאד בכל ארץ מצרים ועתה היתה לו להפיל

תחנה שנא' ואתחנן וכי' בער' ההיא לאמר ה' אלהים וכו' שמות הללו למה הזכירן משה מלמד שאמר משה כב' שמות הללו ברא הקב"ה את עולמו ואת האדם כדיון וברחמים שנאמר וייצר ה' אלהים ארץ האדם ומנין ששתי שמות הללו הם רחמים ודיון שנא' ה' ה' אל רחום וחנן הרי כאן רחמים ודיון. לזה אמר ה' אלקים אתה החלית להראות לי גבורתך כסנה ועתה בזקנותי אני מבקש רחמים על עמך צאן מרעייתך שחטלת וחכפר עליהם. את עבדך בבקשה ממך אל תהיה כמלך בשר ודם מלך כ"ו כשיהיה לו עבד בעודו קטן והוא גבור הוא אוהבו וכשיוקין הוא שינאו אבל אתה אל תשליכני לעת זקנה וכו'. את גדלך אלו עשר הדברות. ואת ירך החזקה אלו עשר מצות. אשר מי אל בשמים ובארץ אתה כראת הנבל ובידך להמית ולהחיות. אשר יעשה כמעשיך וכנכורותיך לעתיד לבוא. ולמה אמר משה כל כך אלא משה היה סבור שאם ישראל ירצו לעשות שום עון אינו מניחם וזהו בשמים ובארץ ר"ל אל אחד ואין זולתו ולא עוד אלא שאודיע הוד כבודך לדורות שיבואו ואומר להם שע"י בקעת הים ונתת התורה לישראל והמטרת להם לחם מן השמים מ' שנה והעלית להם מים מן הבאר והוצאת להם מים מן הסלע ועכשו אם טוב בעיניך לא אמות כי אחי' ואספר מעשה יה': אמר לו הכ"ה די לך אם תשאר חי יטעו כך ויעשו אותך אלוה ויעבדוך. אמר לפניו רב"שע כבר בדתך אותי בעשייתך העגל' ובטלתי אותו ועכשו אמות. א"ל הקב"ה משה בן מי אתה א"ל בן עמרם א"ל ועמרם בן מי הוא א"ל בן יצהר ויצהר בן מי הוא א"ל בן קהת וקהת בן מי הוא א"ל בן לוי א"ל וכולם ממי יצאו א"ל מן אדם הראשון א"ל נשאר מהם שום אדם חי א"ל כולם מתו א"ל הקב"ה ואתה רוצה להחיות. א"ל רב"שע אדם הראשון גנב ואכל מה שלא רצית וקנסת עליו מיחה ואני גנבתי כלום לפניך וכבר כתבת עלי משה עבדי בכל ביתי נאמן הוא א"ל הקב"ה למשה כלום אתה צדיק מאדם הרי' ודורו א"ל כן אדם הראשון וחיה פתח אותם נחש ואני החייתי מתים כנחש. א"ל הקב"ה כלום אתה גדול מנח ודורו א"ל כן נח הבאת עליו ועל דורו מי המכול ונח לא בקש רחמים על דורו ואני אמרת לך ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחיני נא מספרך אשר כתבת. אמר לו כלום אתה גדול מאברהם שנסייתי אותו בעשר נסיונות א"ל יצא ממנו ישמעאל שיאבדו בניו בניך וכו'. א"ל כלום אתה גדול מיצחק א"ל יצא מחלציו מי שיוחב ביתך ויהרגו את

בניך כהניך ולוויך. אמר לו ה"ב"ה כלום אמרתי לך להרוג את המצרי א"ל ואתה הרגת כל בכורי מצרים ואני אמות בשביל מצרי אחד א"ל הקב"ה ואתה רומה אלי אני סמית ומחיה כלום אתה יכול להחיות כמוני ולא תזכור כמה כבוד כבדתוך אמרת לי קומה וקמתי שובה ושכתי גם בשבילך שניתו מעש' שמים וארץ שדרכן של שמים להוריד טל ומטר והארץ להוציא לחם ואמרת לי איני רוצה בזה אלא השמים יורידו לחם והארץ תוציא מים וכן עשיתי שנא' הנני מטמיר לכם לחם מן השמים ואומר עלה כאר ענו לה. גם הייתי רוצה לעשות ליתן לך חיים ואמרת לי איני רוצה אלא אמות. גם אמרת לי ואם בריאה יברא ה' ופצחה האדמה את פיה. ואני מלאתי את דברוך ועשיתי חפצך שנא' וחפתח הארץ את פיה וחבלע אוחס. גם אמרתי וזבח לאלהים יחרם בלתי לה' לזכו וכשחטאו ישראל בעגל בקשתי להקים את דברי ולא הנחת אותי ואמרת לי סלח נא לעון העם הזה וסלחתי כדברך. ולא עוד התורה נקראת על שמי שנא' תורה ה' תמימה וקראתיה על שמך שנאמ' זכרו תורה משה עבדי. ג"כ ישראל נקראו על שמי שנא' כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם בני בכורי ישראל וקראתים על שמך שנא' ויזכור ימי עולם משה עמו. ולא עוד אלא שדברתי עמך באמירה ובדיבור שנא' ויאמר ה' אל משה וידבר ה' אל משה אף אתה דברת עמי באמירה ובדיבור שנא' ויאמר משה אל ה' וידבר משה אל ה'. אני אין לפני אכילה ושתייה ועשית כיוצא בו שנאמר ויהי שם עם ה' ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכל ומים לא שחה. ג"כ אני אלהים ואתה אלהים שנא' ראה נתתיך אלהים לפרעה. ג"כ אני יש לי נביאים ואתה יש לך נביא שנא' ואהרן אחיך יהיה נביאך. ואני אין בריה יכולה להסתכל כנגדי ואתה וייראו מנשת אלוי. אני אמרתי וראית ארז אחורי לפני לא יראו וכך כתיב והביטו אחרי משה. בעשרים ושתיים אותיות ככרתי את התורה וכולם ככרתיך: שלחתיך אל פרעה והוצאת את ישראל ממצרים: צויתך על השבת והמילה: נתתי לך עשר הדברות: כסיתך בענן: נתתי לך שני לוחות אבנים ושברת אוחס: עשיתך יחיד בעולם: הנחלתך תורתי: ככרתיך מע' וקנים: חזר משה והודה על הכל ואמר לפניו רב"שע גדלתי והרבה טובות עשית לי שאיני יכול לספר אחת מני אלף וכל העולם יודעין מה שגדלתי וככרתי וג"כ כל העול' יודעים שאתה ה' אחר יחיד בעולמך ואין זולתך ואין רומה לך אתה בראת עליונים ותחתונים

אחת הוא ראשון ואתה הוא אחרון ומי יוכל למלל גבורותיך אלא
 דבר אחר אני מבקש ממך שאעבור את הירדן אמר לו ה"ב"ה למשה
 משה שחי שבועות נשבעתי אחת שלא חכנס לארץ והב' שלא אכלה
 ארץ ישראל אם רצונך שאעבור על השבועה וחכנס לארץ ג"כ
 אעבור על השבועה ואכלה את ישראל א"ל רב"שע בעלילה אחת
 ב"ה עלי תופס חבל משני ראשי' יאבד משרה ואלף כיוצ' בו ולא
 יאבד נפש א' מי'ש': א"ל רב"שע מה יאמרו הכריות רגלים שדשו
 כרקיע ויודים שקבלו את התורה והפה שדבר עם ה' ימות ואפי"ה
 לא מצא תשובה מהש"ת זה משה מה יעשו ויאמרו שאר הכריות:
 אר"י עשרה פעמים נכחכה מיחת משה א' הן קרבו ימיך למות ב'
 ומ' כהר ג' כי אנכי מת ד' כי ידעתי אחרי מותי ה' ומשרה בן
 מארה ועשרים שנה במוחו וימת שם משה וכו' עשר' פעמים גזר
 הקב"ה מיתה על משה ושלא יכנס לארץ ועדיין לא נחחס עד
 שנגלה עליו כ"ד הגדול ואמר לא תעבור את הירדן הזה ודבר זה
 כולו היה קל בעיני משה ולא היה מעלה על לבו שהיה אומר כמה
 פעמים חטאו ישראל וכיון שהייתי מחפלל עליהם היה הקב"ה סולח
 להם ומבטל הגזיר' אני שלא חטאתי מעורדי כשאתפלל להקב"ה לא
 יקבל תפילתי כיון שראה הקב"ה שקל בעיני משה ולא רצה להתפלל
 על עצמו מיד קפץ הקב"ה וגזר וחסם עליו הדין ונשבע בשמו הגדול
 שלא יכנס לארץ שנאמר לכן לא תביאו את הקהל הזה כיון שרא'
 משרה שנחת' עליו גזר דין גזר תעני' ועמד להתפלל ואמר איני
 זו מכאן עד שחבטל כל הגזיר' מה עשה משה לבש שק ונתפלש
 באפר ועמד בהפל' לפני הקב"ה חמש עשר' פעמים עד שנודעו
 שמים וארץ וכל יצורי בראשית ואמרו שמא הגיע צבינו של הקב"ה
 לחדש עולמו יצחה בת קול ואמרה לא הגיע צבינו של עולם אלא
 אשר בידו נפש כל חי ורוח כל בשר איש: איש זה משה שנאמר
 בו והאיש משה עניו מאד. מה עשרה הקב"ה הכריו בכלל הרקיע
 ובכל בתי דיני של ב"ה שלא יקבלו תפלות משה ואין לשום מלאך
 להביא לפני תפלת משה לפי שהתמתי גזר דין עליו למיתה קרא
 הקב"ה לכל שרי הרקיע בבהלה ואמר להם רדו ונעלו כל' שער
 ושער כדי שלא תעלה תפלת משה אותה שעה נודעו שמים וארץ
 וכל מוסדות הארץ ויצורי בראשית כולם מפני תפלות משה שהיתה
 דומה להרב שקורע וחוחך ואינו מתעכב מפני שתפלתו כעין שם
 המפורש שלמד מפי רבו ונגזיאל המלאך. על אותה שעה אמר

יחוקא־ל ואשמע אחרי קול רעש גדול שמע רעש גדול זה משה
 שכח בו גם האיש משה גדול מאד: בשעה שראו נלגלי ושרפי
 מעלה שלא קבל הש"ית חפלתו של משה ולא נשא לו פנים ולא נתן
 לו היים מיד פתחו כולם ואמרו ברוך כבוד ה' ממקומו שאין לפניו לא
 עולה ולא שכחה ולא משוא פנים בין קטון בין גדול: ומנין שנתחנן
 משה תקט'ו חנונין כמנין ואתחנן אל וכו' אמר לפניו רבש"ע הרב'
 פעמים נצטערתי בשביל ישראל עד שהיו לך עם סגולה ונחלה
 וראיתי בצרתן ולא אראה בשמחתם הרינג עושה חורתך פלסתר
 שכך כתיב ביומו חתן שכרו ועכשו היכן שכרי של מ' שנה שיגעתי
 בשביל בניך ונצטערתי עליהם במצרים ובמדבר וחורה ומצות שקבעתי
 להם צרתם ראיתי וטובתם אינו רואה ותאמר לי שלא אעבור את
 הירדן הארבעים שנה ועד עכשו לא הייתי מורה הורא' ויושב
 בישוב'. מיד התחיל הקב"ה לפייסו א"ל בני משה הרבה מתוקן לך
 לע"ב שתשבע מכל מיני גן עדן ועדוניו שנא' להנחיל אוהבי יש
 ואוצרותיהם אמלא אלו הצדיקי' המקיימים את התורה מאהבה. אמר
 שמואל אלו שלש מאות ועשר רבוא עולמות צדיקים של עולם הבא
 שעתיד הקב"ה ליתן לכל צדיק וצדיק עולמות. אמר לו הקב"ה משה
 ימיד בטלים ואורך אינו בטל שלא תהא צריך לעולם לא לאור החמה
 ולא לאור הלבנה וככבים ולא אכילה ושחיה ולא כסות ומלבוש ולא
 שמן לראשיך ולא מנעלי' לרגליך שאני בכבודי מאיר לך ומכבודי
 אשים לבושך ומהדרי אשירי כסותך מזוהרי אטהר פניך ומתקן
 ארוה גרונך וממרככות רכובי אשים רכוביך ומשרביט שלי שחקוק
 עליו שם המפורש שבו בראתי העולם תחלה שטמנו נחתי לך דוגמא
 בעולם הזה שרכיט שלי א' משמונת אלפים ושבע מאות וששים
 רבוא מאותו של עולם הבא א"ל הקב"ה בעולם הזה עשיתי הרבה
 אותות ומופתים ועל ירך הוצאתי את ישראל ממצרים וקרעתי להם
 הים והמטרתו להם המן והפכתי מי מרה למתוק ונתתי להם תורה
 ומצות כנגד אברי האדם וכנגד ימות השנה ומלחמות נצחתי על ירך
 דיך משה רב לך הגיע יומו של יהושע לפרנס את ישראל ועתיד
 אני לכתוב על ידי שלמה תלמידך וזרח השמש וכא השמש. אמר
 משה רבש"ע אם איני מפרנס את ישראל יכנסו בני תחתי או בני
 אהרן אחי וימלאו מקומי. אמר הקב"ה והוא ינחיל אותם את הארץ
 כיון שראה שנגזרה גזרה עליו מיד וילך משה וידבר אליהם מעשרים
 וכו' בתשרי עד א' בשבט תשעים וה' ימים מעשרה פעמים שאמר

לו הקב"ה שימות והיה ממתין עצמו עד א' בשבט הלך וקרא לכל
 ישראל ופירש להם את התורה לששים רבוא בשבעים לשון שנא'
 באר היטב ואמר וילך משה וידבר. ומנין שבא' בשבט באר משה
 התורה לישראל שנאמר והיו בארבעים שנה בעשתי עשר חדש בא'
 לה' דבר משה מאחד בשבט עד ז' באדר לו' ימים ובאותם ימים
 פירש התורה לישראל. בו' באדר נפטר ובאותו יום שמת היה יודע
 שהיתה בת קול יוצאת ואומרת הזהר משה בעצמך שאין לך חיים
 בעולם כי היום הזה לכד: אמר ר' חלבנו באותו היום שמת מרע"ה
 כתב י"ג מדות ושלח משה ספרים לכל שבט ושכט ועדיין לא הגיע
 חצי היום ואחר כך קרא לכל שבט ושכט ונתן להם התורה והמצוות
 ואותו ספר תורה מוכחר שנכולם הניחו בצד הארון וזהו הירם
 והוכיחם לכל א' וא' בפני עצמו אנשים לכד ונשים לכד ואמר להם
 הזהרו בכבוד התורה והמצוות. ויש אומרים שירד גבריאל ונטל
 התורה מידו של משה והעלה אותו לב"ד הגדול של מעלה להודיע
 צדקתו של משה והיה מוליכו ככל רקיע ורקיע שנא' צדקת ה' עשה
 ומשפטיו עם ישראל. ולא עוד אלא שנשמחן של צדיקים קורים
 בספר תורה של מרע"ה בשני וכחמישי ומיעדים. א"ר יאשיה באותה
 שעה עשה משה ליהושע כבוד גדול ופאר רב בפני ישראל והיה
 כרוז יוצא מלפניו בכל מחנה ישראל לאמר כווא ושמעו דברי הנביא
 חדש שיק' עלינו היום עליו כל ישראל לכבודו של יהושע. ואחר צוה
 משה להביא כסא של זהב ועטר' של מרגליות וכובע של מלכות
 ולבוש ארגמן והיה משה עומד ומסדר ומערך מערכות וספסלים של
 סנהדרין ושל ראשי גדודין ושל כהנים ואחר כך הלך משה ליהושע
 והלבישו ונתן עליו העטר' והושיבו על כסא של זהב והעמיד עליו
 הארגמן לדרוש בפני כל ישראל ובפני משה רבו. ומהו המדרש שדרש
 יהושע: עורו רנו שמי השמים העליונים דיעירו מסודרת הארץ
 התחתונים עורו וסלסלו סדרי כראשית עורו והרנינו הררי עולם
 היללו והללו נבעות אדמה עורו ופצחו צבאות רקיע ושירו וספרו
 כל אהלי יעקב שירו כל מסכנות ישראל שירו והאוינו כל אמרי
 לבכם שמו לבכם לכל דבר קבלו בשמח' עליכם ועל נפשוחכם
 מצות אלהיכם פתחו פיכם ולשונכם ותנו כבוד לאל מושיעכם ותהיו
 מודים לפני אדוניכם ותנו עליו בטחונכם כי הוא אחד ואין שני לו
 אין כמוהו באלהים ואין כערכו במלאכים ואין זולתו באדונים אשר

לשבהו אין קץ ולתהלתו אין אחרית וסוף לנפלאותיו אין חקר ואין מספר לעלילותיו שישמור לנו שבועת אבותינו ויקיים לנו הברית והחסד והשבועה אשר נשבע להם על ידי משה רבינו שנאלנו ברוב פלאים ושהוציאנו מעברות לחירות ושקיע לנו את הים ושחנן לנו תר"ג מצות: אמר משה ל"ו שנה היה יהושע משרת אותי במדבר שנאמר ומשרתו יהושע בן נון נער וכשהגיע גזרה של משה וא"ל הקב"ה הן קרבו ימך למות קרא את יהושע וצו את יהושע היה משה הצדיק הן מעצמו שמא מפני שעת יהושע הלמיד אני מה שהוא עתיד לפרנס את ישראל ולכונן בראשם וכשביל זה היה עלי גור הן שלא אכנס לארץ ולא לאכול מפרותיה. שכרה למה לי כי לא ידרכו רגלי בארץ ישראל טובב שאחיה שיהיה יהושע פרנס ואני אכנס לא"י, מה עשה בא' בשבט ער ששה באדר היה הולך שחרית וערכית ומשמש ליהושע כהלמיד לרב ואחם ל"ו יום עלו למשה יום לשנ': כיצד היה משה משמש את יהושע בכל יום היה משרה עומד מחצות לילה והולך לפתחו של יהושע ונוטל המפתח ופוחח את הדלת ונכנס ונוטל חלוק ומנערה ומניחה אצל מראשותיו ונוטל מנעליו ומתקנן ומניחן בצדי המטה ונוטל מליתו וכסחו וסודרו וכובע של זהב ועטרת מרגליות ומבחנן ומצרפן ומוקקן ומסדרן לפניו על סילון של זהב: שוב היה מביא קיתון של מים וקערה של זהב ומניחן לפני הסילון ועדין יהושע לא היה ניעור משנתו ואחר כך היה מצוה משה לנער ולכבד בית אהלו של יהושע מעין אהלו של משה ומשלח ומכנים כסא הזהב ופירש סדין של בוץ וסדין של מילת וכל כלי יקרים ונאי' שלו כמנהג המלכי: ואחר היה מוציא כרוז משה עומד באהלו של יהושע ואומר כל המבקש להקביל פניו של יהושע יבוא ויקביל שנפל דבר ביהושע מאת הקב"ה להיות פרנס על ישראל: באותה שעה כל יחיד ויחיד שבישראל שהיה שומע הכרוז היה מפתח ומועזע ואומר אני חושש בראשי כרי שלא ילך וכוכה ואומר אוי לך שמלכך נער וכת קול אומרת כי נער ישראל ואוהבהו גם הארץ פתחה פיה ואמר' נער הייתי גם וקנתי ומתקבצי' זקני ישראל וכל שרי הגדודים וראשי השבטים שרי האלפים והמאות והעשרות. כשבאו אצל משה צוה עליהם משה והיה מושיב כל אחד ואחד כגדולתו וכיון שרוא' משה שיהושע ניעור משנתו היה נכנס ונוטל חלוקו ונותנה לו בידו כיון שהיה יהושע מכיר היה מתבייש ונוטל חלוקו ומכסה גופו ולובש בועזעות נפשו ונופל על רגליו של

משה ואומר לו אל תהרגני רבי כחצי ימי מפני השררה שבאה עלי
 מפני הקב"ה. אמר לו משה בני אל תחירא אין לך עון בזה במדה
 שמדרת לי אמרת לך ששמשותני בסכר פנים יפורה כך שמשותך
 ללמדתך ואהבת לרעך כמוך לא כך שניתי לך יהי כבוד תלמידך
 חביב עליך כשלך לסוף לא הניחו ליהושע עד שישב על סילון של
 זהב כדרך מלכי העולם ועל כרחו עמד לו ומשמשו לכל צרכו ועל
 כרחו הניח עליו קרני ההוד למעלה מכולם מצוי עליו זננואל רבו
 מלאך סופר כל בני מרום בעולם בשעה שסיים ממנו כל סתרי
 חורה. כיון שנחטף יפה באו ואמרו להם כל ישראל מאחרים לכם
 מיד חפש משה את יהושע והוציאו מתוך אהלו כיון שהגיעו שניהם
 לפתח האהל הוליכו לפניו משה בעל כרחו כיון שראו ישראל יהושע
 הולך בראש נודעו עולם ועמדו ע"ל רגליהם והלכו שניהם עד
 מקום גדולים אצל כסא הזהב והושיבו בעל כרחו כשראו ישראל
 כך בכו כולם וגם יהושע בכה ואמר גדולה וכבוד למה לי. יצתה
 ברת קול ואמרה למשה אין לך חיים אלא חמש שעות בלבד מיד
 צעק משה ואמר ליהושע שב כמלך בפני העם ודרשו שניהם בפני
 כל ישראל כאחד פני משה בפני חמה ופני יהושע בפני לבנה
 משה פירש ויהושע מפרש מקרא שהיה משה קורא היה מפרש
 יהושע ולא היה עליהם חלוקא זה על זה בדבר זה ונמצאו דבריהם
 סכונים כאחד כמרגליות של מלכים עליהם אמר שלמה דברי חכמים
 כדרכונות על אוחם היושבים בגנים. ועדין היו יושבים יהושע וישראל
 לפני משה יצתה בת קול ואמרה אין לך חיים אלא ד' שעות אמר
 משה לפני הקב"ה רבון העולמים אם מפני תלמידיו אתה רוחה אותי
 אני נוהג כתלמיד לפניו הוא ככהן גדול ואני ככהן הדיוט הוא כמלך
 ואני כעבד אמר הקב"ה נשבעתי בשמי הגדול ששמים ושמי השמים
 לא יכלבלוהו שלא תעביר את הירדן הזה. אמר משה רבון העולמים
 תן לי רשות ואהיה כעוף הפורח באויר ככת שם המפורש או עשה
 אותי כדג ואשא שתי זרועותי כשני סנפירים וכל שערותי החזיר
 אוחם כקשקשים ואקפוץ את הירדן ואראה את הארץ אמר לו הב"ה
 אם אעשה לך כך הרי אני עובר על השבועה. אמר לו רבש"ע הניחתי
 ע"ל כפני העננים כשיעור ג' פרסאות של מעלה מן הירדן ויהיו
 עננים מלמטה ואני מלמעלה ואראה את כל הארץ. אמר לו חשוב
 עלי כאלו עברתי שבועתי. אמר לפניו רבש"ע חתוך אותי אבר אבר
 והשליכני אחר הירדן והחייני ואראה את הארץ אמר לו כאלו עברתי

על שבועתי. אמר לו הראני את הארץ כמראית העין אמר לו בדבר הזה אני שומע לך שנא' כי מנגד תראה ארץ הארץ ושמה לא תעבור. והראהו הקב"ה את הארץ ד' מאות פרסה על ד' מאות פרסה כשיעור ערוגה בחוד פרס ונתן כח בעיניו כדי שיראנה כולה הטמון בנבזה והסתר בגלוי והרחוק בקרוב כדי שיראנה כולה וא"ל זה הארץ אשר נשבעתי לאברהם וכו' עד כאן עלת' לו שעה יצתה בת קול ואמרה לא תצער עצמך שאין לך חיים בע"ה אלא ג' שעות אמר משה רבש"ע הניחני אצל בני ראובן ובני גד וזהוהו נפשי כאחד מהם ויהושע ימלוך ויכנס לא"י עם ישראל אמר לו הקב"ה רוצה אחת עושה תורתו פלסתר שכחוכ בה שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך וכו' כשיראו ישראל שאינך עולה לרגל מה יאמרו ומה משה שנתנה תורה ע"י והמצורה אינו עולה לרגל אנו עאכ"ו נמצא אחת סכטל מצותי ועוד כחבתי ע"י סקץ שבע שנים תעשה שמטה בכוא כל ישראל לראות את פני ה' אלהיו אחת סכטל שעתו של יהושע בפני כל ישראל וכשיהיה יהושע דורש כחג לעיני כל ישראל מה ישראל אומרים כשאנו לומדים ושומעים תורה מפי התלמיד אנו הולכים לשמוע מפי הרב ולומדי' ממנו ונמצא מאבד אחת תורתו: עד כאן עלתה לו שעה א' יצתה בת קול וא"ל משה עד סתי אחת מצער עצמך שאין לך עוד אלא ב' שעות וסמא ראש לשטנים היה מצפה סתי יגיע שעה שיפטר משה אולי יקבל נשמתו כשאר בני אדם כארם המצפה לשמח' גדולה כיון שראה מיכאל שר ישראל את ס"ם הרשע היה מצפה למיתת משה נטל קולו ובכה והיה ס"ם שמח וצוחק א"ל מיכאל רשע אני בוכה ואחת צוחק ויש אומרי' שאמרו לו ה"פ אל תשמחי אהובתי לי כי נפלתי קמתי נפלתי במש' קמתי בגדולתו של יהושע בשעה שנפלו בידו ל"א מלכים כי אשב בחושך זה חורבן בית א' ובית שני ה' אור לי כימות המשיח ע"כ עלתה לו שעה: יצתה בת קול ואמרה לו אין לך חיים בע"הו אלא שעה א' אמר לפניו רבש"ע הנה אוותר ואפרח כעוף הפורח בד' רוחות העולם ומלקט מוניתיו על הארץ ושותה מימם מהנהרות ולערב חוזר לקנו א"ל הכ"ה רב לך אמר לפניו רבש"ע הצור חמים פעלו ונתן קולו בככי ובכה ואמר למי אלך שיבקש עלי רחמים הלך לכל מעש' בראשית ואמר להם בקשו עלי רחמים א"ל ע"ע אין אנו יכולין לבקש רחמים ככתוב את הכל עשה יפה בעתו ולבסוף כתיב הכל הולך אל מקום אחד וכתוב כי שמים כעשן

נמלחו והארץ כבד חבל. כיון שראה משה שאינו יכול להמלט
 מהמיתה קרא ליהושע בפני כל ישראל אמר לו בני הנה את כל
 העם הזה אשר אני מוסר לך עם ה'. חנוקותיהם עדין לא התעסקו
 במצות הוזהר בהם שלא תאמר להם דבר שאינו הגון שהם בני
 של הקב"ה וקראם בני בכורי ישראל ואזהבם מכל אומה באותה שעה
 אמר הקב"ה ליהושע יהושע משה רבך הניחך במקומו טול מקל והך
 על קדקוד שנאמר אל חמוע מנער מוסר כי נער ישראל ואזהבו
 אמר יהושע משה רבי מה תהי עלי שמא אחן להם נחלה בהר
 והם אומרים רזן לנו בשפלה א"ל מרע"ה א"ל תירא כי הקב"ה
 הבטיחני שיהן שלום בחלוק הארץ א"ל משה כל טעות שיש לך
 לשאול שאל ממני שאני ניטל ממך ולא תראני עוד אמר לו רבי
 היכן הנחתיך בין ביום בין בלילה ויש לי לטעות ועל שלא שאל
 נשתחתו ממנו ג' אלפים הלכות קלות וחמורות ובכית מדרשו של
 יעבץ רגניחו. אמר לו אע"פי שאין לך טעות לשאול בא ואנשקך
 הלך לו ונשקו ובכה על צוארו וברכו שנית היותך בשלום וישראל
 עמי בשלום לא מצאו ממני קורת רוח מעולם כל ימי מפני אזהרות
 ותוכחות שהייתי מוכיחם. התחיל לברך משה כל שכט ושכט בפני
 עצמו כיון שראה שקצרה שעתו כללם כולם בברכה אחרת וא"ל
 הרבה צערתי אתם בתורה ומצות מחלו לי אמרו לו רבינו אדונינו
 מחול לך גם אנתנו הרב' הכעסנוך והרכינו עליך טרה מהול לנו
 אמר להם מחול הוא לכם באו ואמרו לו הגיע השעה שאתה נפטר
 מהעולם ברוך שם חי וקיים לעולם אמר משה לישראל בבקשה סבם
 כשהכנסו לא"י זכרו אותי ואת עצמותי ואמרו אוי לו לבן עמרם
 שרץ לפנינו כסום ונפלו עצמותיו כמדבר אמרו לו ישראל רבינו אם
 אתה פורש ממנו מה יהיה עלינו א"ל כשהייתי עמכם היה הכ"ה
 עמכם שמא תאמרו כל הנסים והנפלאות שנעשו על ידי בשבילי לא
 נעשו אלא בשבילכם ובעבור רחמי וחסדיו ואם יהיה כטחונ' עליו
 ודאי יעשה חפצכם. פתחו ישראל ואמרו ה' האלהים ה' הוא האלהים
 אלקים לנו מחסה ועזו יצתה בת קורל ואמרה משה למדו הצער
 עצמך אין לך חיים בעולם אלא חצי שעה כיון שראה מרת העולם
 ותשועות גדולות ונחמנת שעתיד הקב"ה לעשות לישראל אמר להם
 אשריך ישראל מי כמותך עם נושע בה' ועמד וברכך בשלוש ונתן
 קולו ובכה ואמר לישראל בשלום אראה אתכם להתהיי המתיים ויצא
 מלפניהם בכית גדולה וגם ישראל בנו וזעקו וזעקה גדולה ומרדה

עמד משה וקרע את חלוקו ונטל מעילו וכסה ארץ ראשו כאל
 ונכנס לתוך אהלו והיה בוכה ואומר אוי לרגלי שלא דרכו בארץ ישראל
 אוי לידי שלא קטפו מפירותיה אוי לגרוני שלא אכל מפירות ארץ
 זבת חלב ודבש: יצתה בת קול ואמרה למשה אין לך חיים אלא
 רגע א' ומחצה מה עשה משה נטל את המגילה בידו וכתב עליה
 שם המפורש וספר הישר. הלך משה לאהלו של יהושע למסור לו
 המגילה והיה יהושע יושב ודורש משה מעומד ויהושע מיושב וכפף
 קומתו והניח ידו על ראשו ונתעלמו עיניו של יהושע ולא היה רואהו
 כדי שימאוס נפשו: הלכו ישראל אצל משה לאהלו ואמרו היכן מרע"ה
 אסרו להם בפתחו של יהושע הלכו ומצאוהו שהיה עומד ויהושע
 יושב אמרו ליהושע מה עלה על לבך שמשעה עומד ואהה יושב כיון
 שראהו יהושע מעומד צעק ואמר רבי רבי אבי אבי למה אחתה
 מעניש אותי א"ל ישראל רבינו למדנו תורה א"ל אין לי רשות אסרו
 לו אין אנו מניחין אותך. יצתה בת קול ואמרה למדו מיהושע קבלו
 מיהושע יהושע יושב בראש. א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן בשעה
 שאמר יהושע ברוך שבחר בצדיקים ניטלו אוצרות החכמה וניתנו
 ליהושע ולא היה יודע משה מה היה יהושע אומר. לאחר שעמד
 יהושע אמרו ישראל סיים לנו את התורה אמר להם איני יודע
 מה אשיב לכם והיה משה נכשל ונפל באותה שעה אמר משה
 רבש"ע עד עכשו בקשתי חיים ועכשו הרי נפשי נחוני' בידך כיון
 שהשלי' נפשו למורת אמר הקב"ה למיכאל צא והבא לי
 נשמתו של משה. אמר גבריאל מי ששקול כנגד ששים רבוא היאך
 אני יכול ליטול נשמתו ולהיות חצוף לילך לפניו. אחר כך אמר
 למיכאל כך וככה מיכאל אמר לו לזננויאל כך אמר לפניו רבש"ע אני
 הייתי רבו והוא תלמידי היאך אטול נשמתו. ואחר כך אמר לס"מ
 מיד יצא ס"מ בשמחה גדול' מלפני הקב"ה ולבש חרבו וחגר אכזריות
 והלך לפני משה בחמ' גדול' כיון שנסתכל בו והוא היה כותב שם
 המפורש וזקוקין של אש יוצאים מפיו וזוהר פניו ומאמרו מבהיקים
 כשמש ודומה למלאך ה' צבאות והיה ס"מ מתיירא ומודעוץ ממנו
 וכשנטל עיניו משה וראה ס"מ ומשרה ידע שבא אליו ס"מ וסיד
 חשכו עיניו של ס"מ מזיו פניו של משה ונפל על פניו ואחזתו כחיל
 יולדה ולא יכול לדבר בפיו. עד שפתח פיו משה תחלה ואמר ס"מ
 ס"מ אין שלום אמר ה' לרשעים למה אתה עומד לנגדי א"ל הגיע
 זמנך ליפטר מן העולם הן לי נשמתך א"ל מי שלחך אלי א"ל מי

שכרא העולם והנשמות וכירי נמסרו כל הנשמות משנכרא העולם והנשמו' בירי א"ל משה יש בי כח מכל באי עולם שיצאו מהול ממעי אמי וכיום שנולדתי דברתי לאבי ולאמי ואפילו משרי אמי לא ינקתי אלא בשכר ובשלוש שנים נתנכאתי והייתי עתיד לקבל ארז התורה ונטלתי כתר פרעה מעל ראשו וכן פ' שנה עשיתי אותורז ומופתים והוצאתי ששים רבוא סמצרים וקרעתי להם הים י"ב שבילין והפנתי מי מרה למחוק ופסלתי לוחות אבנים ועליתי לרקיע והייתי חופס במלחמ' וקבלתי חציהם בענן ודברתי פנים בפנים עם אדון העולם ונצחתי פמליא של מעל' וקבלתי התורה וכחתי מפי הקב"ה הרי"ג מצות ולמדתים את בני ישראל ועשיתי מלחמה עם ב' מלכים ילידי הענק שבשעת המבול לא הגיע הטים לקרסוליהם והעמדתי חמה ולכנה ברום עולם וכי יש בעולם גבור כמוני רשע כרח מלפני. כיון שראה ס"מ נשמתו של משה חמה וברה ברח: יצחה בת קול ואמרה א הצער עצמך אין לך חיים בעולם אא חצי רגע חור ס"מ לפני הקב"ה וא"ל היכן מה הבאת א"ל איני יכול א"ל צא והביא נשמתו קצף עליו הקב"ה א"ל ס"מ רבש"ע אם אחה אומר לי להפוך גיהנם ממדרג' עליזנה לחתחונ' יכול אני להפוך וכן עמרם איני יכול לו ואפילו לעמוד לפניו שאור פניו דומה לשרפי מרכבה וזקוקין יוצאים מפיו של אש ולא עוד אלא שזיו פניו דומה לשכינה בבקשה ממך אל השלחני אליו שאיני יכול לעמוד בפניו א"ל הקב"ה רשע מאש של גיהנם נבראת ולאש של גיהנם אחה חוור בחלה יצחה מלפני בשמחה גדולה וכשראית גדולתו חורת כבושתך לך והביא נשמתו. מה עשה ס"מ באוהה שעה שלף חרבו מחערה וזא לפני משה ע"ה מיד עמד משה עליו בחמה וקצף ונטל מטה האלהים בידו שהיה חזק בו שם הכפורש ופגע בס"מ וגער בו כנערה עד שרץ וברח מלפניו ורץ משה אחריו בשם המפורש וחפס אותו והכה אותו במטה ועור פניו בקרני הודו עדין עלתה לו חצי רגע: יצחה כרה קול ואמרדה לו משה למה הצער עצמך הגיע סוף השעה עמד משה בחפלה ואמר רבש"ע זכור שנגלת עלי כסנה זכור שהעלת אותי לרקיע ולא אכלתי ושתיתי מ' יום ומ' לילה רחום וחנן אל חמסרני ביד ס"מ אמר הב"ה קבלתי תפלתך אני בעצמי אטפל ואקבור אותך מיד קדש עצמו כשרפי ההוד ונגל' הב"ה משמי שמים העליונים לקבל נשמתו של משה ע"ה כיון שראה משה להקב"ה נפל על פניו ואמר רבש"ע במדת חכד ומדת רחמים בראת עולמך ובמדת רחמים

אתה מנהג עולמך מנהג עמי כמדת רחמים א"ל הקב"ה אני אלך לפניך. ונ' מלאכי' באו עם הקב"ה וזה המה מיכאל וזנויאל וגבריאל גבריאל הצוע מטחו של משה מיכאל פירס מילת ארגמן וזנויאל הניח כלי מילת מראשותיו וזנויאל במרגלותיו מיכאל מימינו וגבריאל משמאלו אמר לו הקב"ה הקף שתי ידיך והניח על החזה העצים שני עיניך ועשה כן מיד קרא הקב"ה לנשמתו א"ל בתי מאה ועשרים שנה קצבתי לך שנותיך להיות בגוף הצדיק ואל תאחרי בתי. השיבה הנפש אתה הוא היודע ואלהי הרוחות וכידך נפש כל חי בראתני ונתתני להיות בגופו של צדיק זה וכי יש גוף נקי וטהור וקדוש בעולם כמו זה שמעולם לא נראו וזבובים עליו ולא היה צר עין מעולם טוב לי לשבת כאן אמו לה הקב"ה אל תאחרי בתי הגיע קצך ואשייך עמי בכסא כבודי אצר כסא שרפים ואופנים ומלאכים וכרוכים אמר לפניו רכש"ע טוב לי לשבת בזה הצדיק כי המלאכים עזא ועזאל ירדו מן השמים והשחיתו דרכי ומשה זה שהיה נשר ודם מיום שנגלות עליו כסנה פירש מאשתו הניחני במקומי. כיון שראה הקב"ה כך נטל נשמתו בנשיקת פה שנאמר וימת שם משה עבד ה' על פי ה' ובכה עליו הקב"ה והתחיל לקונן עליו שנאמר מי יקום לי עם מרעים מי יתיצב לי עם פועלי און ומ"ה בוכים ואומרים והחכמה מאין תמצא ידשמים אמרו אבד חסיד מן הארץ והארץ אומרת וישר באדם אין וכוכבים ומזלות וחמרה ולבנה ורוח הקדש אומרים ולא קם נביא עוד בישראל כמושה ויהושע בקש משה ולא מצאו בא מטטרון לפני הקב"ה ואמר רכש"ע משה בחייו שלך וכמותו שלך אמר הקב"ה למ"ט אני לא על משה כלבד אני מתנחם אלא עליו ועל ישראל שהרבי פעמים הכעיסוני והתפלל עליהם וטרצה אותי שנאמר צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל ואמר לפני כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת גם אני מעיד עליו ולא קם נביא עוד בישראל כמושה אשר ידעו ה' פנים אל פנים וכי לכל האותות והמופתים והיד החזקה אשר עשה משה לעיני כל ישראל:

הם מדרש פטירת מרע"ה: